

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 pesseta trimestre
Fora	1'25 id. id.
Estranger	1'50 id. id.
Un número 10 céntims	

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
SABATERIA-VELLA 2-1.º

ANUNCIOS Y COMUNICATS
Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin
à la Redacció, se'n donarà compte en lo Setmanari

Any 2.º

Divendres 1.º de Novembre de 1895

Núm. 81

SECCIÓ GENERAL À CATALUNYA

Sometém á la consideració de nostres lectors lo següent article del *Heraldo de Madrid*, y recomaném sa lectura á tots los organismes, corporacions y autoritats, no ja de Mataró, sino de tota la regió catalana, á fi de que ho meditin, y despres, enardits en patriòtica indignació, reclamin y exigeixin dels alts poders del Estat lo necessari remey á la indigna y escandalosa enormitat que s' denuncia.

No s' tracta d' interessos de partit, de monárquichs ó republicants, de blancs ó vermells, no; se tracta de nostres fills, de nostres germans, de nostra sanch, sempre pròdiga en defensa de la pàtria, pero cual sacrifici no ha de ser viva Deu! objecte d' indigna explotació. Aixó no deu consentirho l' Estat ni ho tolerarà jamay la dignitat de Catalunya.

A nosaltres, Diputacions provincials, Ajuntaments, Diputacions á Corts, Ateneos, premsa de tots colors, corporacions y entitats, se dirigeix lo *Diario de Mataró* pera que alsáu vostra potent veu fins ahont deguin sentirhos y feu acabar tal escàndol y protesteu d' éll en nom de nostras mares, de la generosa sanch derramada per sos fills y en representació de la familia y la terra catalana.

Dir així l' article del *Heraldo*:

LO CONTINGENT DEL EXÉRCIT

Aparagué ja en la «Gaceta» la Real Ordre que disposa l' ingrés en lo servey actiu de las armas de 85 mil homes corresponents al reempla del any actual. En la forma acostumada, acompanya á aqueixa disposició un estat demostratiu del número de reclutas ab que ha de contribuir cada una de las sonas militars de la Península é islas adjacents.

Be suposavam nosaltres que la distribució del contingent se prestaria á sérias consideracions. Comarcas ahont la ley se compleix ab recte esperit, han de sufrir las deplorables consecuencias dels abusos extraordinaris que en otras regions d' Espanya se cometen.

Ab datos oficials á la vista, podria ferse un detingutissim estudi que puntualment revelés fins ahont arriben en aquesta materia la arbitrariedad y la injusticia; mes ja que aquest treball havia de resultar en extrém impertinent, nos contentém per avuy ab oferir á la consideració de nostres lectors alguns edificants exemples.

Cinch sonas de Barcelona, ó sia las dos de la capital y las de Mataró, Manresa y Vilafranca del Panadés, ab una població de 997 695 habitants, donan 412 reclutas, d' ells, 1.660 pera la isla de Cuba; d' igual manera la sona de Avila, que te 234.000 habitants, contribuïex ab un cupo total de 1.487 homes, dels quals se destinan á la Cran Antilla 385.

En contraposició d' aixó, apareix la sona de Almería ab 339.383 habitants, donant pera l' reempla d' aquest any no mes que 788 soldats, d' aquets 204 pera Cuba; la sona de Pontevedra, ab una població de 420 mil 9 individus, contribuïex respectivament perun y altre concepte ab 858 y 222 reclutas; la sona de Jaén que compta 345.676 habitants, entrega 764 y 183, y per últim, la provincia entera de Asturias, ab las dos sonas militars de Oviedo y Gijón, per 595.000 animas, dona sols la ínfima xifra de 930 quintos, dels quals 244 se destinan á la Isla de Cuba.

Ben patent, donchs, está l' escàndol, que una vegada mes se comet en aquest delicat assumpto, sens que semblar hi hagi Guberns que en aixó fixin sa atenció, no sabem si per estimar baladí lo que unas provincies entreguin al Exércit molts mes soldats dels que llegítimament los hi corresponen, pera que otras cambien contribuïexin ab escàs efectiu. La injusticia remediada; lo mal gravíssim; lo descuyt dels Guberns, manifest.

Nosaltres nos dirigim al ministre de la Guerra, en cual austera conciencia no trobaran abrich mesquinas passions de la política, pera que enérgicament demandi l' immediat remey.

Segurs estém de que el general Azcárraga dedicarà á aquest assumpto la deguda importancia, reclamant de sos companys las resolucions que demanan la rahó y la justicia vulneradas: los ministros de la Guerra han recorregut mes d' una vegada contra tamanyes escàndols que, si en totas circunstancias son altamente reprochables, mereixen mes agre censuras en épocas de guerra. Al fi no pot desconeixer lo general Azcárraga que, si á las demás provincias cundeixen los procediments que en determinadas comarcas se venen observant, ab impunitat absoluta pera sos autors, s' arribaró prompte al cas de no tenir reclutas pera completar la xifra del contingent anyal.

En aquesta cuestió, ja ho diguerem ans d' ara, compateix també á altres centres ministerials pendre iniciativas y acorts; pero encara que nos sia doloros manifestarho, poch ó gens esperém d' aquells. Pretengués aquet ó l' altre personatge que s' destituhís alguna Comissió provincial ó Ajuntament, y á l' acte la pretensió seria atesa, encara essent injusta y arbitraria; desconfiém que hi hagi igual sollicitud y desitj pera que la equitat y la ley se complexin en l' interessantíssim assumpto de que tractém, perque á aixó s' operaran exigencias miserables del baix caciquisme, en cual enfortida conciencia no produheixen efecte los cridaments y las tristezas de la pàtria.

Cuant correngiam las probas de las anteriors ratllas, arribá á nosaltres l' importan periódich madrileny aludit, donant compte d' un suelto oficios de «El Nacional» afirmant que'l Govern y especialment lo ministre de la Guerra están disposats á exercitar una acció enérgica que posará als abusos deplorables lo remey possible dintre de la vigent ley de reclutament, fentlos mol difícils de repartir y procurant que no quedin sancionats per la benignitat los que ja se consumaren.

Perfectament; pero no hi ha que olvidar que, segons afirma lo refrán, l' infern está empedrat de bonas intencions, per lo que es de recomenar lo tambe conegut adagi: *á Dios rogando y con el mazo dando.*

(Del *Diario de Mataró*).

INAUGURACIÓ DE LA FÁBRICA

DE

GROBER Y COMPANIA

Atentament invitats per los Srs. Grober y C.ª asistirem diumenge passat á la inauguració de sa fábrica de filats d' estam y transillas de Bescanó.

Marcharem de Gerona pluja batent, y al arribar comensarem per veure totas las dependencias de la fábrica y fernos cárrech de dita industria, nova en Espanya dons lo Sr. Grober fou lo primer que la introdui fundant sa primera fábrica en l' any 1891 en lo carrer del Progrés de aquesta Ciutat. Posteriorment s' han creat altres dos en Barcelona y Madrid.

A causa de la competencia extranjera y mes que tot al gran contrabando que s' fa de las transillas se vegegen obligats los Srs. Grober á produirse ó mes ben dit á elaborarse la primera materia y á aumentar la secció de talers per treballar en condicions mes ventajoses y més económicas.

De aqui la instalació de aquesta fábrica de filats de Bescanó que produirà una gran font de riquesa en aquella comarca.

Nos cridaren la atenció las obras de fábrica del canal de entrada y sortida d' aygua que son grandiosas y per ser fetas en roca viua representan un caudal enterrat en ellas. Lo salt obtingut és de 7'5 metres que ab la cantidad d' aygua de 6.000 litres per segon que aprofitan en la resclosa poden obtenir una forsa de 450 caballs de vapor. Actualment sols neessitan una tercera part de dita forsa habenti sols una turbina de las tres que hi ha en projecte.

A causa de las malas condicions de las llanas de aquet pays sobre tot per ser curtas de fibra se veu obligada la industria de filats de estam á provehirse de llanes inglesas de la Australia ó de l' America del Sur.

Tenent aquestes llanes una fibra de 25 á 30 cmts. de llarch. Lo mercat d' aquestas llanes se fa á Londres.

A causa de las tarifas de las aduanas no surt á compte comprar la llana en brut, y fer las primeras operaciones que s' acostuman en la llana curta aquí Espanya. Pera aixó se compra la llana ja rentada y pentinada en forma de mechas.

La primera operació que sofreixen aquestas mechas es tornarlas á pentinar per medi de pentinadoras automáticas; aquestas mechas se uneixen en grupos, se estiran y se retorsequen per medi de maquinas anomenades *rotafrotadors* quedant ja la mecha mol mes prima y ab consistencia. Aixó es lo que s' anomena preparació. D' aqui pasa á las maquinas de filá continuas produint fils del n.º 40. Per fi aquet fil d' un sol cap, va á les maquinas de torsa ahont s' uneixen dos, torcintse á la vegada y quedant un sol fil de dos caps.

Travallant dia y nit produeixen 250 Kilos de estam.

La cuadra de preparació y filats es de planta baixa y al ferla se rebaixa cerca dos metres el terreno. D' aquesta manera resulta mes humida lo cual es indispensable per la filatura. Hi ha en aquesta sala un termometro y un higrometro per saber la temperatura y grau d' humitat, lo cual convé sigan constans y pera lograrlo s' obran mes ó menos uns registres que hi ha en las finestras las quals estan situadas totas de cara al Nort.

En altre sala situada sobre aquesta hi ha los talers de trensillas, que son semblans á las maquinas de fer cordons. Fan trensillas de totas midas hasta 25 milimetres.

Per fi tenen també la secció de tiny negre. Los altres colors los fan en la fábrica de Girona axis com lo cilindrát, empaquetat etc. Vejerem un bonich mostruari de las trensillas ja tenyidas, en lo cual notarem gran diversitat de colors, admirant en ells sos tons y matiços dels quals n' hi ha de mol notables.

La alumbrat de tota la fábrica es la llum eléctrica, el cual axis com las turbinas y trasmisiones fou instalat per la casa Planas de Gerona.

La construcció de la fábrica es, á la par que mol sólida, de formas esbeltas y de mol bon gust.

Travallan en la fábrica 188 operaris lo que proba los beneficis que hem dit reportaria á la comarca.

Després d' havernos format cárrech de tota la fábrica se celebrá l' acte de la benedicció siguent delegat per el Ilmo Sr. Bisbe lo Sr. Rector de Bescanó. Venhí las maquinas y totas las dependencias, enjgantse la fábrica durant aquet temps. Asistiren á aquest acte los Sr. Alcalde de Bescanó ab lo Secretari y varis regidors.

Entre la concurrencia vejerem també á Mr. Lluís Inry representant de la casa Snt. Chemont de Francia, Antoni Jurij (fill) Ramón Rodriguez socio del Sr. Grober, Narcis Barrera representant de la casa de Barcelona, Juan Cantorell comerciant de cintas de Barcelona. Rómulo Bosch y Alsina navier fabricant y propietari de la fábrica dels Srs. Grober de Gerona, Federich Rahola secretari del Foment de la producció nacional, Joseph Solé y Frexa, Ramon de Berenguer, Tomás Viada y Francisco Viada, Manuel Perez Claras, Joaquim Dillet, Prianti y Magaldi, Lluís Auguet y Francisco Auguet, Francisco Coll, propietaris de Bescanó y altres personas quals noms no recordem. La premsa de Gerona estava representada per *La Lucha, El Gorreo de Gerona, Diario de Gerona, El Baluarte y Lo GERONÉS.*

Després de la benedicció se celebrá un espléndid banquet presidint la taula lo Sr. Grober s' alsá lo Sr. Barrera iniciant los brindis en nom de la casa, y fent detallada historia de la industria de las trensillas. Brinda per lo florechement de la mateixa per las autoritats de Bescanó, per la Condesa de Beranger, antes propietaria dels terrenos de la fábrica y per la premsa de Gerona.

En semblant sentit brindaren los Srs. de Berenguer, Rahola Cantorell Soler, Bosch (D. Romul y D. Joseph) y Dillet en vers. Per acort del representan de la Lucha (que de dret li tocaban) ab los demás de la premsa de Gerona brindá en nom d' ella lo representant del *Correo de Gerona* Suplicá al fi de son brindis que los rams que adornaban la taula se regalasin l' un á la Sra. de D. Cristofol Grober y l' altre á la Sra. Condesa de Beranguer, essent dita proposició acceptada ab los aplausos de tota la concurrencia.

Durant los postres executaren escullidas pesas l' *Harmonia Gerundense* dirigida per el Sr. Arolas.

A mitja tarde lo temps se serená, arriaren las treballadoras y treballadors y l' orquesta del Sr. Arolas interpretá bonicas sardanas que s' ballaren alegrement, agradant molt aquest típich ball de la terra á los invitats estrangers que l' desconoxian.

Repetim nosters felicitacions als Srs. Grober y C.ª per habe-

implantat una industria nova en el país, y desitjem que son exemple s' imiti encare que no hi hagi prou confiança en los governs que nos ambian tots los dias los ararels. La cuestió es arrelarse en el país y saber fabricar, després ab l' ajuda de Deu, encara que s' pasin alguns dias dolens, ne venen de millors.

Las esculturas d' en Blay

Dilluns prop pasat quedaren exposades á n' als aparadors del *Arte* dos escultures de nostra particular amich y celebrat escultor olotí D. Miguel Blay.

La importancia que reuneixen las mateixas ens ha decidit á parlarne detingudament ab tota vegada que son duas exceleus obras de verdader art mistich del quai estem molt poch acostumats á poguerne admirar alguna que balgui sino molt al contrari perque ja sigui per la ignorancia del publich en materias d' art degut tal vegada á n' al mal gust que se l' ha inclinat y s' inclina, veyem invadit á tot arreu, d' imatxes que son, per desgracia, las preferidas d' aquesta classe de publich que no li agradan altrás que las que portan ulls de vidre y pels de caball á las pastanyas y resultan sens cap classe d' art y per lo tant no espresan ni dihuen ni comouhen á l' esperit en cap concepta elevat.

Las obras referidas son un sagrat Cor de Jesus y un tímpano decorat ab un magnífich asunto de la vida de Margarida Alacoque.

Lo sagrat Cor s' hi reflecta verdaderament l' artista innovador perque l' idea es nova y elevada com tot lo d' en Blay, la colocació de la figura es acertadíssima.

Está ab los brassos estesos com si cridés á los pecadors á refugiaris usos, los brassos y pit embalcólla lo resto de la figura un manto de plechs molt ben estudiats. L' espiació es mistica y tendre y plena de dibinitat. en una paraula, espresa lo que te desear la ideal figura del sagrat Cor de Jesus; pero estem convenuts, per la gran manera que está concebida, que s' necessari tenir un gust molt refinat per posquerla compendru.

Lo tímpano es un relleu decoratiu y representa la aparició de Jesús á la Beata Alacoque asunto que nostra estimat amich l' ha dessarrollat d' una manera portentosa, alló si que s' una obra verament artística.

La composició esta tan ben ensepegada. que no s' pot demanar mes la ideal figura de Jesus y la de la Beata son de primera aquesta agonollada se decanta en detrás ab los brasos en mistich abandono y está sostinguda per un angel y forman un grupo ple de sentiment y tendresa. A l' altra costat hi ha dos angels que adquiren al conjunt de la composició resultan tot plegat un obra digne de los elogis. Quina llástima que aquesta obra no hi hagi hagut medis de poguerse executar en gran y colocarse en lloch del tímpano que hi ha á la nova Iglesia del Sagrat Cor que s' esta construhint en aquesta Ciutat al qual es obra verament dolenta en tots conceptas y á llavors haurian tingut l' aplauso dels artistas y de tots los amans del verdader progres actual del Art.

C.....

Firas y Festas de la Inmortal Gerona

PROGRAMA

Dia 2. de Novembre. Gran festival en el que pendrán part las Societats reunidas y la Banda de Guipuzcoa, á las 8 de la nit, Funció de drama en Las Odaliscas, Opera en lo Prncipal y Concert en l' Artística.

Dia 3. A las 3 de la tarde concurs de sardanas en la platea del Teatro Principal, música en la Devesa, sardanas en la plassa del Rey D. Marti; á las 9 serenata per l' «Harmonia Gerundense», Funció de Zarzuela en lo Centre Moral, funció de opera en lo Principal y ball á dos cuarts de deu en Las Odaliscas.

Dia 4. Sardanas en la plassa de San Francisco música en la de la Constitució, Carreras de Velocipedos en lo Camp de Marte, Funció d' opera en lo Principal, A las 11 de la nit ball en lo Casino Gerundense.

Dia 5. A las 10 solemnes funerals en la excolegiata de San Feliu per las ánimes dels que moriren en los sitis de 1808 y 1809; per la tarde Sardanas en la Plassa del Mercadal. A las 6 disparo de un Castell de fochs Artificials en lo Camp de Marte, Sarsuela en Las Odaliscas, Opera en l' Principal. A las 5 de la tarde Concert en l' Casino Gerundense, Ball en Las Odaliscas, Comedia en lo Centre Moral.

CRÓNICA

EXTRANGER

Lo mes important de la setmana es la derrota y cayguda del Govern de Fransa. En la última sessió celebrada per la Cambra de diputats al socialista Rouanet afirmá que encare que ha sigut condemnat unicament lo senador Magnier en la causa dels ferrocarrils del Sud, sabía ell lo mateix que la majoría dels francesos que 'ls culpables eran molts, no citanse los noms perque al Govern no li convenia, demanant al ministre de Justicia Mr. Trarieux los noms dels culpables. Al contestar lo ministre sa defensa de la manera que li va esser posible, y palit y convuls citá devant d' un imponent silenci los noms que s' demanaban.

Després d' aixó no quedaba al Ministeri altra camí que dimitir com ho feu, cridant despres lo President Mr. Faure als Presidents dels Cossos Ilegisladors y á alguns personatjes polítichs pera consultarlos sobre la formació de un nou Ministeri. Ultimament ha sigut confiat á Mr. Bourgeois l' encárrech de formar Gabinet, deben aquell avuy donar la contestació despres de consultar als amichs.

—Las noticias rebudas ultimament de Constantinopla demostren que la qüestió Armenia, prent un mal aspecte habent ocorregut un altre conflicte en lo poble de Seutar entre mahometans y católichs habenti de una y altre part molts morts y ferits. Vejin lo que dihuen los telegramas:

«Han ocorregut odiosos asesinats á la vora de Baiburt, entre Erzeroum y Trebizonda. Una pandilla numerosa de musulmans, sense provocació de cap mena, han atacat é incendiat molts pobles armenis. Molts donas han sigut violadas y mutiladas; mes de 150 armenis asesinats. Desde que comensá l' atach, los armenis demanaren auxili al gobernador de Baiburi, qui s' limitá á enviar tres gendarmes, que sobre esser tan escasos, arribaren que ja estava llest, Las autoritats coneixen los organizadors d' aquesta matansa:»

—Passa de cent milions de pessetes lo presuposit dels nous barcos de guerra que lo Govern del Japó acaba d' encarregar á Inglaterra. Aquets barcos consistirán en grans acorats de 12000 toneladas y 14000 caballs de forsa y una escuadreta de torpeders. No s' admetará cap barco que tinga son caminar inferior de 18 millas y tots ells estarán provistos de canons de tiro rápit y de tubos llansatorpedos.

ESPANYA

Lo tema de totas las converses ha sigut aquesta setmana l' exténs telegrama que del seu director, que es á la Habana, publica *El Imparcial*, relatiu á las declaraciones que al mateix ha fet lo general Martinez Campos. Los crydares de per aquí, partidaris de que s' fassi la guerra á sanch y á foch contra 'ls cubans, están furiosos: lo general diu clar y net que per mes que aquí se 'l critiqui perquè admet á indult á quants insurrectes se presentan y no fusella als presoners ni obliga als pagesos á abandonar las casas de camp y poblets y á viure en los pobles tencats, per mes que se 'l motegui y se 'l censuri per flux, no vol fer altre classe de guerra, perque no ho creu convenient ja que per ferla s' necessita un exercit de 15.000 homes y batallar tres anys sacrificant vinticinch mil soldats cada any.

Parla després del plan de campanya que va á empendrer per pacificar primer que tot la comarca de las Villas y salvar la cullita de la canya de sucre, y diu clar y llealment que ho espera conseguir avans de tres ó quatre mesos; compta també com guerregen los separatistas y mostra que no es tan facil vencerlos com per aquí molta gent creu, y s' ocupa, per fi, de la cuestió de beligerancia dels Estats Units y casi ve á dir que perilla que per aquest costat hi hagi un conflicte.

Podrán ser mes ó menos aceptables las ideas exposadas per lo general en jefe del exercit de Cuba, segons lo corresponal que las ha trasmés. Pero, al cap y al fi, no son una cosa tant extraordinaria que llegitemessin lo mal efecte que, segons alguns periódichs, han causat en los circois polítichs madrilenys, ni tampoch be tan imposible concepció de que per forsa s' hagin de saposar erradas y que s' hagi tingut d' inventar per tota explicació la frecuencia ab que venen alterats y equivocats los cablegramas, per pertanyer los cables á companyias extrangeras, essen manipulats, se diu, per empleats que conexen poch lo castellá.

Los ministerials no saben los que 'ls passa, perque en las sevas manifestacions á la premsa, lo general

apareix disposat á fer cas omís dels conservadors si aquets l' estorban. Los sagastins tampoch están tranquils, per que 'l general, al parlar encara que poch de la política interior, no fá cap alusió que pugui inspirarlos alguna esperansa. Estém, donchs, en plena confusió: los notables dels partits governants semblan desde ahir niuhadas de pardals posats en una garbera contra la qual s' ha tirat una escopetada.

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del 28 Octubre.—S' obri la sessió baix la presidencia del Sr. Alcalde y ab assistencia del concejals Srs. Massaguer, Estech, Prat, Sabat, Pol, Bajandas, Salvat, Auguet, Boxa y Pla, prenguentse los següents acorts després de llegida aprobada y firmada l' acte de la anterior.

Concedi permís á D. Joaquim Llinás pera practicar obras. Obligar á varis propietaris de Pedret á arreglar las aceras.

—Hem tingut lo gust de saludar nostre estimat amich y company D. Pau Delclós corresponal de *Lo Geronés* á Tarragona. També nos han visitat nostres companys los reputats artistas y coloboradors D. Celesti Davesa y D. Joseph Berga (fill). Desitjem á tots uua felis estada entre nosaltres.

—Cridém l' atenció de nostres llegidors sobre l' article que ab lo títol de «Catalunya» publicuém en primer lloch d' aquest número puig lo assumpto de que s' tracta es de moltíssim interés.

Sobre lo mateix vejin lo telegrama que ha rebut lo President de la Diputació de l' «Associació Popular Regionalista» de Barcelona

29, 12'20 mati

Associació Popular Regionalista imposada que 'l cupo del reempla actual de Catalunya contribueix ab dos mils tres cents homes mes del que correspon á proporció, espera defensar los interesos de las familias Catalanas»

De esser certa la noticia creyém que la Diputació se portará con deu.

—En los dias que portém de firas ha sigut mol poca la animació que se ha notat, degut per una part á que nostre Ajuntament no ha sapigut ó no ha volgut fer quelcom de extraordinari per cridar als forasters y en segon lloch á la crisis que experimentan tots los rams de producció aumenta la ayuy per la insurrecció de Cuba.

Deu fassi que tinguin una y altre aviat fi y puguin las firas celebrarse un altre any ab mes alegría que al present.

—Segons *El Correo de Gerona* del dimecres passat l' mati del mateix dia tingué lloch en lo Teatre Principal la distribució de premis als alumnos de la escola municipal. no donant compte del acte por no haber rebut invitació.

Altre tant á succehit á «Lo Geronés».

—Dilluns de la próxima setmana 4 del corrent, tindrà lloch en l' Teatre Principal la reunió de propietaris de la riquesa rústica de la provincia de Gerona pera acordar tot quant interés pera defensar la renta veritat, de tots los productes agricolas.

—La secció excursionista del Ateneo Tarraconense de la classe obrera, ha tingut la amabilitat de enviarnos un folleto que conté los treballs llegits en la vetllada celebrada en la nit del 4 d' Agost últim ab motiu de la festa in augural d' aquella Secció.

—Seguint lo acordat en anys anteriors per l' Associació Literaria d' aquesta Capital la festa de la distribució de premis para el Certamen del any actual tindrà lloch á dos cuarts de tres de la tarde d' avuy, tenint sols entrada á dit acte los Srs. Socios y sus familias.

Los Srs. socios que desitjin presentar algun foraster ti obsequiar á Sras., podrán recullir las oportunas papeletas en las del Sr. Trosorer D. Joaquim Mas, Carrer de Cervantes núm 2, pral. de 9 á 11 del mati y en la del Sr. Secretari D. Enrich Guhit Progrés-20-2, on de 1 á tres de la tarde.

—Agrahim á la Junta Directiva de l' Associació Literaria l' invenció que se ha servit enviarnos per assistir al acte de la distribució de premis que tindrà lloch en lo Teatre Principal el dia 1er de Novembre á dos cuarts de tres de la tarde.

—Se diu que ha quedat desert lo concurs de sardanas obert per l' Ajuntament y que debia tenir lloch el dia 3. Aixó perque que teniam rahó al criticar la mesquinesa dels premis á quin motiu se deu sens dubte en el que no se hagi inscrit cap cole.

La setmana passada morí á Barcelona lo Doctor D. Juan Merserrat y Archs.

Era nna de las primeras figuras de la Medicina catalana. En el cultiu de las ciencias naturals s' habia distinguit com á eminent botánit. He deixat també com á escriptor catalá algunas notables composicions premiadas en los Jochs Florals de aquella Ciutat. En tots aquets meritis científichs y literaris unia 'l difunt los seus llas prendas de caracter, era franch, modest y un excelent

Rebi la desconsolada familia nostre mes sentit pesam.

Ademés de las esculturas d'en Blay, de les quals s'ocupa en altre lloch d'aquest número lo nostre col·laborador C., han sigut esposades en nostra ciutat altres obras d'art degudes als senyors Perga y Boada, Devesa, Perich y Vilallonga. En lo número vinent les direm la nostra.

—Baix la acertada batuta del mestre Sr. Goula continua actuant el Teatro Principal la companyia d'òpera, de quin debut no poguerem parlar en lo número passat.

Per la execució de les obres que s'han posat en escena se pot afirmar que la companyia no ha satisfet los desitjos dels aficionats ni correspon en son conjunt a los preus elevats del abono.

Axó no obstant creyem que la empresa podria obtindre la formació de un conjunt acceptable ab un poch d'acert en la substitució d'algunes parts que no están a l'altura dels seus papers. Per aquest motiu cap de les obres representades ha obtingut una interpretació acabada, contribuinthi no poch la pobresa del escenari quines decoracions desllueixen per complert l'efecte de les obres.

La orquesta composta de professors de Barcelona compleix lo seu comés, com també lo baix Sr. Thos y la tiple Sra. Vermess. Aquesta última per la notable precisió que sab donar a las modulacions y l'afinació y bon gust ab que canta ha recullit molts aplausos especialment en las representacions de «Luccia y Faust.»

—Segons noticies avuy en lo tren del matí arribará lo distinguit catedratic de la Universitat de Barcelona D. Joan J. Permanyer president del Jurat calificador en lo Certamen d'aquest any.

—Ahr va tenir lloch en lo «Casino Gerundense» al primer dels dos concerts que te anunciats. Hi assistí numerosissima concurrència, essent las pessas magistralment interpretadas. Prometen ser també molt lluhits els dos balls que donará aquest any aquella distinguida Societat.

—Entre los autors premiats en lo Certamen de l'Associació literaria se diu que hi há los senyors Ubach y Vinyeta, Pascual y Prat, Marull, Vinardell y algun altre.

—Ahr degué debutar en lo Teatro Principal la tiple Sra. Tarsis ab la òpera *Ernani*.

Per avuy s'anuncia la tercera representació de la òpera *Gh Hugonoti*.

—Se ha ordenat que la plana major y las forsas del 2.º batalló del Regiment d'Aragó descatsados a Olot marxín a Lleyda a la bravetat posible per jornadas ordinarias y passant per Vich, Manresa é Igualada.

Las forsas del mateix cos que se tobran a la Seu de Urgell permanexerán per ara en aquella plassa, siguent probable que mes tart, sigan rellevadas per dos companyias del segon batalló de Navarra.

Respecte als demás cossos, se diu que lo batalló d'Almansa, de guarnició a Lleyda, y el de cassadors de Figueras destacat a Manresa anirán a Barcelona, passant a Figueras lo segon batalló d'Asia en quin cas anirá a Olot el de San Quintín.

—FIRAS Y FESTAS.—Firas. Dia 1 a 5 Gerona, 2 Puigcerdá, 6 Olot.

Festas majors. 1 a 5 Gerona.

—J. LLINÁS Y C.ª—BANQUERS.—Ciudadans, 16.—Compran ab benefici cupons d'Exterior, Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obren comptes corrents ab interés.

—CASA D'ESTALVIS DE GERONA.—Ciudadans 16, y Llebre, 2.—Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes.—Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta.—S'admeten los dilluns, dious y dissaptes de 9 a 1 y 'ls diumenges de 10 a 12.

Pera les devolucions los matexos dies y hores.—Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres details.

L'UNIO AGRÍCOLA, INDUSTRIAL Y COMERCIAL.—Emissió de 20.000 accions de 125 pessetes una. En les oficines de la casa de banca J. Llinás y Companyia, queda oberta durant les hores de despatx que la matexa té establertes, la suscripció a les expressades Accions, y se proporcionan los prospectes y demás noticies que s'ecessin.

VARIETATS

NOTAS D'ORFEBRERIA CATALANA

No fá molt temps, circulá per la prempsa diaria un article anónim, referent a una exposició que s'organís a Berlín, y a una monografia de Müntz sobre las espasas d'honor ó beneytas que 'ls Sants Pares acostumauan regalar cada any per Nadal a un Rey, noble ó príncep.

L'article de que parlém, encara que de procedencia gens estranya a las estisoras de las redaccions, nos picá la curiositat, y tot seguit se 'ns ocorregué que un tan bé de Deu d'orfebres que tenia nostra terra desde 'l sigle X al XV, forsoament n'havíam de trobar algun que hagués intervingut en la construcció y embelliment de las espasas pontificias, tenint com tenim las planas de crónicas y dietaris de Catalunya y Barcelona, plenas de noms d'orfebres notables en los hermosos y artístichs temps de la edad mitjana. Ben prompte, entre 'ls Roca, Agustí, Bleda, Aymerich, Campmajor, Balaguer, Bertrán, Mediona, Capellades, Oliva, Castellnou, Bells, Tries, Bell-lloch, Martorell, Roca, Moragues, Boujuba, Bonsenyor, Ortall, Bartomeu y cent d'altres hi trobarem dos noms d'artistas que treballaren pera la Cort Pontificia y creyem no será mala obra pera nostres bons lectors lo completar l'article de que havém parlat suara

ab nostres senzillas observacions tretas dels princí pals llibres que tractan l'assumpto.

Diu aixís l'article que traduhim:

ESPASAS BENEYTAS

Una exposició organísada últimament a Berlín y una erudita monografia del doctor Lessin ha fet que s'fixi l'atenció en las «espasas d'honor» ó «espasas beneytas» distribuïdas en altre temps per los Soberans Pontífices.

Figura en la indicada exposició la espasa que fou oferta per Pio II («Eneas Silvius Piccolomini»), al Marqués Albert Achille de Brandeburg, y que serveix encara en la coronació dels Reys de Prussia.

M. Muntz demostra que desde al Pontificat d'Urbá V (1365.) se feya entrega solemne de la espasa 'l dia de Nadal a un príncep ó gran senyor que hagués prestat senyalats serveys a la cristiandat.

La riquesa d'aquestas armas ha variat molt. La espasa, cinturón y capelo oferts en 1365 al duch d'Anjou no costaren menos de 324 florins d'or, ó sían unas 20.000 pessetas. A princíps del sigle XV lo gasto no arribava a 80 florins. En temps d'Alexandre VI pujá fins a 250 florins, y en lo de Paulo III a 340.

Quan la espasa s'enviava molt lluny, que era lo mes sovint, anava acompanyada de un breu enumerant los mérits del que havia merescut aquell honor insigne y estimulantió a fer nous esforços a favor de la Santa Sede. Las inscripcions grabadas en la fulla de la espasa eran pel comú variants d'aquest versícul del llibre Sagrat dels Macabeus: *Accipe sanctum gladium... in quo dejicies adversarios populi mei Israel.*

Lo Breu dirigit pel Juli II al Cardenal de Médicis, encarregat d'entregar la espasa al virrey de Nàpols, conté details importants sobre las condicions en que era acordada aquesta distinció. Per ell veyem que 'l Papa designava al titular d'acort ab lo Sacre Colegi, y que segons una tradició molt antiga, podían unicament obtenirla 'ls Reys, Duchs y Marquesos.

A pesar dels extravíos y mutilacions de que han sigut objecte, M. Muntz ha trobat unas 20 espasas d'aquesta clase dispersas en los museos públichs y en las coleccions particulars d'Italia, d'Espanya, d'Alemania, d'Austria é Inglaterra.

La última vegada que han sigut concedits la espasa d'honor y 'l capelo ducal, fou en 1825 al duch d'Angulema, qui ha sigut lo darrer titular.

Aquestas insignias, no obstant, figuran encara periodicament en las Ceremonias de la Cort de Roma. En la vigília de Nadal, y en lo mateix dia de Nadal, s'exposan en la capella papal a la dreta del altar. Ellas recordan una secular costum lligada intimament ab los fastos artístichs del Pontificat.

Tal volta entre aquestas s'hi troba la que en 1457 treballá l'argenter Pere Diez per encàrrech del Papa Calixte III (Alfons Borgia). Aquest príncep espanyol, tingué 'l gust de fer passar al Vaticá a treballar pel seu compte a dos argenters compatricis, l'un Antoni Perez de las Celles, natural de Saragossa, y l'altre Pere Diez, anomenat lo *Catalá*, encara que generalment al anomenarlos a tots dos se diu: *aurifabre catalani*.

A compte del Papa Borgia fou Pere Diez, tot sol, una mitra, una espasa y una cadena d'or, y junt ab Perez de las Celles una espasa y una rosa d'or. La mitra fou pera Cosme *archidiacono tarraconensi, S. D. N. Papa confessor* y per ella se donaren en 19 Novembre de 1455 a *Petro Cathalano... florenos auri de camera centum.*

En 5 de Janer de 1457 se donan a *Petro Diez, aurifabro, pro faciendó ENSEM PRO NATALE DOMINI*, quaranta florins (trenta per la feyna y deu de regalo). No diu a qui anava destinada aquesta espasa, pero consta que la cadena feta per *Petro aurfaro cathalano* y per la que en 30 de Janer de 1458 ll donaren dinon florins (valor del or esmersat en la joya) estava destinada a *Alfonso Roderici, milite palatino*.

Los dos catalans, *honorabilibus viris magistro Petro et Anthonio, aurifabris catalanis, in urbe conmorantibus vel altericorum. infrascriptas pecunias eis debitas pro confectiōne spatæ pro camere in proximo festo Navitatis domini elapso, ad danandum ut est moris, et etiam pro refectiōne rosæ que donatur in quadragesima...* cobraren en 28 Abril de 1456 un ducat y cinquanta dos bolonyins pel preu del or que 'ls faltava: quatre florins y sis bolonyins per la plata pura y altres.

En 8 Maig de 1457 se donan a *Magistris Anthonio et Petro, auri fabris cathalans, flor auri de camera quadragesima pro refectiōne rosæ presentis anni per S. D. N. papam ad illustram regem Franciæ mittendam*. Calixto III enviá a Carlos VII rey de Fransa, la joya de que parlém, en 24 de Maig del propi any, acompanyada d'una carta en que excitava al Rey a combatre y defensar la fé católica. (... *Rosam, hanc laetissimo corda suscipe; nec est auri fulgor, sed contempatio Diviæ significationes teneat... Utinan Divinns odor penetret in tuos sensus Carissime Fili*).

Llavors las rosas d'or se composavan únicament de una sola flor adornada ab dotze perlas.

Mort Calixte III, treballá encara Pere Diez pera la Cort Romana, donchs en 1483, baix lo pontificat d'Ignaci VIII, encara s'troba en los documents del Arxiu del Vaticá, transcrits pel senyor compte de la Viñanza en sas *Adiciones al diccionari de Cean Bermudez*, la nota que copiém: «*Pro lampadar ante Sacramentum, solvi de mandato R. in Christo Potres et domini de Canocias et permanus ejusdem magistro Pedro Catalano aurifabro, pro lampador, ante Sacramentum ad altare convenetus. duch. 6 b(ologninos) 30.*»

Véjís com no es posible parlar d'artistas célebres en tota Europa y deixar de trobarhi los noms de compatricis nostres que avuy encare honran la pátria ab sas obras, disputadas pels extrangers a pes d'or y donadas la majaria d'ellas com de procedencia transpirenaica Reclamar lo lloch d'honor que pertany a nostres orfebres de la edad mitjana, sens rival en tot lo mon, ha sigut l'unic objecte que 'ns havém proposat al escriure aquestas notas.

BONAVENTURA BASSEGODA.

SECCIÓ LITERARIA

LA PAPALLONA

Só papallona papalloneta,
rossa es ma aleta
com un fil d'or,
clavells y rosas
aymo ab deliri,
blanch com un lliri
tinch lo meu cor.

Pels espays volo
de l'estelada,
béch la rosada
que cau del Ciel,
perfums me dona
la primavera,
soch encisera
com l'oriel.

Com les aucelles
tinch amoretes,
entre floretes
fás lo meu niu,

só mes bonica
que una poncella
quan s'esbadella
pel 'l Maig joliu.

Plenes d'estrelles
porto mes ales,
de riques gales
m'enjoya Deu,
lo Sol me enveja
de tan hermosa
quan sos raigs posa
dessorre meu.

Só papallona
papalloneta,
rossa es ma aleta
com un fil d'or,
mel y rosada
la flor me dona
só papallona
que viu d'amor.

FRANCISCO X. MAJUELO

L'ARTILLER DE GIRONA (*)

Malgrat al torb de metralla
que, imponent, atronadó,
abrusa l'alta muralla,
un brau gironí batalla
aprop mateix d'un canó.

—¡Móri 'l francés!—diu ab ira
veyent caure un artiller;
li tanca 'ls ulls, l'enretira,
se'n va al mur, apunta, tira,
y diu «en paus» rialler.

Si així 'ls pols no m'abandona
ja pots, francés, dar l'assalt,
que per cad' un de Girona
que caigui, mon tret t'abona
que 't tombaré un general.—

Y en tant que irat aixó deya,
lo puny clos y amenassant,
girantse en sech, de nou veyea
com un altre artiller queya
vora séu agonejant.

La metralla esmoronava
l'ampla trinxera; 'l retró
del combat tot ho axordava,
y un artiller sols quedava
de la esquadra del canó.

De cop, veu que s'abalansa
també per caure ferit;
li pren la metxa, l'atansa
al canó y ¡móri la Fransa!
crida enjeganent decidit.

Y al crit jeganent d'jendarrera!
fuig l'exércit imperial;
lo gironí en la tronera
resta abrigat de fumera
y 's topa ab lo general.

—¿Hont es, diu, l'esquadra aquesta
qu'ha defensat lo canó?—

—¡Ha mórt! lo brau li contesta;
tan sols d'ella un soldat resta
y aquest, general, soch jo.—

—Quan ta bala destruía
l'estat major del francés
tindrás bona punteria...
la victoria d'aquest dia
á tú 's deu y á ningú mes.—

Y en tant que ab ell encaixava
satisfet lo general,
la bandera 'l saludava
y á dintre Girona entrava
al redoble del timbal.

A. Borí y Fontestá

(*) Poesia premiada l'any passat en lo Certamen de la Associació literaria.

SECCIÓ RELIGIOSA

ANTES DE LA SETMANA.

el dia de la setmana

Dissabte.—La commemoració dels fiels difunts.
Diumenge 3.—Los inuums, mártirs de Zaragoza.
Dilluns 4.—San Carlos Borromeu b. y sta. Modesta vg.
Dimars 5.—San Zacariás prof y sta. Isabel.
Dimecres 6.—San Sever bisbe y mr.
Dijous 7.—San Florenç b. sta. Corina mr.
Divendres 8.—Sts. Sever, Severiá, Carpori y Victori.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en la iglesia del Hospicio.
Demá se trobarán en la iglesia del Hospital.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del die 26 d' Octbre

Especies.	Mesures.	Pesetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	1250
Mestav.	»	10'
Orni.	»	650
Segol.	»	10
Civada.	»	6
Besses.	»	950
Mill.	»	10'
Panis.	»	10'
Blat de moro	»	1000
Llobins.	»	700
Fabes.	»	1000
Fabó.	»	11'
Fassols.	»	20'
Monjetes.	»	19
Ous.	Dotzena.	1'15

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
Ferreria Vella.—5 Gerona.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal para tenyir lo cabell. No te rival en lo món, perquè á més de sos efectes marevellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.
Aquest assombrós y sorprenent específich, se ven en dita perruqueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24.
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.
També s troba de venda en dit establiment la

TINTUR ABISINIA INSTANTANEA

IMPREMTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

FERRERIA VELLA. 5.—GERONA

Impressió de tota mena de treballs tipogràfichs; sobres, papers comercials, factures, esqueles y tot lo referent á la Imprempta.
Sobres comercials de color á

5 PSESSES LO MIL

Ferreria Vella 5.—GERONA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PREMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del «CENTRE CATALANISTA, de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impressió sobre paper satinat y ab cubierta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Catalán» de Sabadell.

OBRA NOVA

DELIBERACIONS

DE LA

Primera Assamblea General de Delegats

DE LA

Unió Catalanista

CELEBRADA EN MANRESA EN LO MES DE MARÇ 1892

Aquesta obra, que conté la llista de Delegats de la Assamblea, discursos que en ella s' hi pronunciaren y llegiren, y las bases definitivament aprobadas para la Constitució regionalista catalana, se ven al preu de DOS PESSETAS en la llibreria de Don Joseph Franquet, carrer de l' Argenteria, Gerona.

JOAN GRIVÉ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il·luminació per gas y petroli.
Serveys complerts de cuyna. Cereria. Instalacions de para-llamps, campanetes eléctricas y teléfonos á preus limitadíssims.

MEDICAMENTS ACREDITATS

RECOMENATS PER LA CIENCIA MÉDICA

Xarop d' Hipofosfats GIMBERNAT

Lo mellor dels tónichs reconstituyens coneguts, desperta la gana, cura l' anèmia, clorosis (colors tristos), malalties medulars, histerisme, insomni; d' efectes sorprenents en les convalecencias: Ampolla 10 rals.

Vi restaurador GIMBERNAT

Probes repetides fetes per distingits facultatius han demostrat qu' era lo «Restaurador» per excelencia, para combatre l' escrofulisme (tumors frets) raquitisme, caries dels ossos, linfatisme, tisis, debilitats hereditaries ó adquirides, vellesa prematura y totes les malalties quina causa sia la debilitat ó falta de nutrició.

Te un gust agradable, de manera que en comptes de repugnar al malalt, aquest lo pren ab gust. Ampolla 12 rals.

Vi de nou de kola GIMBERNAT

Considerat com aliment poderós d' economia, regulador del cor, estimulant de les funcions digestives y despertador de tot organisme empobrit: Preu 8 rals.

SE VEN AL ENGRÓS

Farmacia del autor Conde del Asalto, 14.—BARCELONA
Al detall en totes les farmacies.

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companya general de segurs sobre la vida establerta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capitals suscrits fins al 31 Dezembre 1893	87,949,791'98 ptes.
Actiu en idem.	15,337,928'87 »
Sinistres pagats fins á idem.	32,82,316'69 »
Reserves ó fondos de segur á idem.	4,178 675'62 »

Les principals classes de segur sou:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Miolo.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat; ó, immediatament d' ocórrer la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Terme fixo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquestos segurs participan en un 50 per 100 dels beneficis de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLASSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta provincia:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

SUCURSAL JUNCOSA

Plassa de la Constitució, número 13

GERONA.

Casa especial en xocolates, cafés, sucres y thés.

NARCÍS GRAU

PERRUQUER

Ofereix los seus serveys al públich. Especialitat en perruques y postissos.

RAMBLA DE LA LLIBERTAT 13, PRINCIPAL

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats para la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS
Especialidad en trajes para col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

CENTRE DE VACUNACIÓ

Progrés (Carrer Nou) 23, Barberia.—GERONA

Se vacuna y revacuna directament de la vaca. També se ven linfa á 8 rals tubo y á 6 rals als metjes y pulpa á 10 rals cristall.

Se envian franchs de ports, dirigintse al Director D Camilo Fontbernat.

LA PREVISION

Primera Companyia Espanyola dedicada exclusivament á
SEGURS SOBRE LA VIDA AB PRIMA FIXA

Dormitori de Sant Francesch, 8, principal.—BARCELONA.

Agent á Gerona—BEATAS, 2

D. Narcís Boada y Guytó

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.
SALT

Molí Fariner

Sistemas AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

SABATERIA

DE

JOSEPH M. VENTÓS

Calsat para senyors, senyoras y nens.

Especialitat para 'l que s' encarregui expressament.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE

PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers para decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pesetes la pessa.

Cromos, motlures, transparents y cuadros

Novetat, bon gust y economia.

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca»

Redacció y Administració: Sabateria Vella, núm. 2, 1.ª

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona.	1	peseta	trimestre
Fora.	1'25	id.	id.
Estranger.	1'50	id.	id.

Un numero sol, 10 céntims